

דף מב.

עין משפט א.

ח"מ סימן רצא סעיף כ

כא. המפקיד מעותיו אצל חבירו בדרך להוליכם לביתו, או ששלח עמו מעות להוליכם ממקום למקום צריכים שיהיו צרורים ומונחים בידו או קשורים כראוי על גופו כנגד פניו ^א עד שיגיע לביתו ויטמנם, ואם לא קשרם בדרך הזו אפי' נאנסו חייב לשלם שהרי תחילתו בפשיעה.

עין משפט ב.

ח"מ סימן רצא סעיף כא

כב. המפקיד כלים או מעות על דעת אשתו של הנפקד ^ה ובניו ובני ביתו הגדולים הוא מפקידם אצלו. וע"כ אם הנפקד מסרם לבניו או בני ביתו הקטנים או עבדיו ^ו אפי' גדולים או לאחד מקרוביו שאינם עמו בבית ואין סמוכין על שולחנו הרי זה פשע וחייב לשלם, אלא א"כ הביא השומר האחר אם הוא גדול ^ז ראייה שלא פשע.

הגה: ה"ה אם הנפקד החזיר הפקדון לאשת המפקיד פטור ^ח.

ד. שם במשנה ב"מ מ"ב ע"א וכדמפרש טעמא בגמ' מהפסוק "וצרת הכסף בידך" והפסוק מדבר בדרך.

ואם מניחם במקום שמניח מעותיו פטור, כ"כ הש"ך בס"ק כ"ו. וא"כ לא בעינן בידו ממש. ה. מימרא דרבא בב"מ מ"ב ע"ב.

וכתב הש"ך בס"ק כ"ז דה"ה בשומר שכר הדין כן שעל דעת אשתו ובניו הגדולים הוא נותנם לשמור. ובפעמוני זהב הביא שהמפקיד ביד האשה לא על דעת בעלה הוא מפקיד כיון שאינה צריכה לשמירתו, ואפי' גרע משותף ושכיר שצריך הנפקד לשמירתו לא כן אשה היא יושבת תמיד בבית, ע"ש.

ו. היינו כנעניים אבל עבד עברי גדול שדרכו לסמוך עליו הוי כבני ביתו הגדולים. סמ"ע ס"ק ל"ג.

ובפעמוני זהב כתב דבניו היינו סמוכים ג"כ על שולחנו, ולא בעינן גם שרויים אצלו וגם סמוכין וחדא מספיק.

ז. והוא בן דעת אבל חש"ו לא מהני ראייה. כ"כ בכיורים ס"ק י"ז.

ח. ויש חולקין וכמ"ש בסי' ע"ב סעיף ל"א, ש"ך ס"ק כ"ח. ועיין בסי' ש"מ סעיף ח'. ובפעמוני זהב כתב דגם באשת הנפקד דעל דעת כן הוא מפקיד זה רק שבעלה בעיר, אבל אם הרחיק נדוד לארץ אחרת ומניח הנפקד הפקדון ביד אשתו בזה לא אמרו "דאין עינו עליו כל שעה".

הגה: הניח הנפקד לאחרים ליכנס במקום שהפקדון שם, אע"פ שאינם בחזקת גנבים אם נגנב חייב לשלם דהוי פשיעה ט.

עין משפט ג. חו"מ סימן רצא פעיף כ
עייך לעיל עין משפט א

עין משפט ד.ה. אר"ח סימן רל פעיף ב

ב. הנכנס למדוד גורנו י אומר יה"ר מלפניך ה' אלהי שתשלח ברכה בכרי הזה. התחיל למדוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה כ אבל מדד ואח"כ בירך הרי זו תפלת שוא, שאין הברכה שורה אלא בדבר הנעלם מן העין ל.

עין משפט ו. חו"מ סימן רצא פעיף טו

טז. הכספים, ולשונות של זהב וכסף ואבנים טובות אין להם שמירה אלא בקרקע, או יטמינם בכותל בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לקורה, ואפי' נעל עליהם כראוי בתיבה או החביא אותם במקום שאין אדם מכיר ולא מרגיש בו הרי זה פשע מ וחייב לשלם.

עין משפט ז.ז.ט. חו"מ סימן רצא פעיף טז

יז. המפקיד אצל חבירו כספים בערב שבת סמוך לבין השמשות י אינו

- ט. ואפי' טען הנפקד דשמה נגנב קודם שנכנסו האחרים ג"כ חייב, ביאורים ס"ק י"ח.
- י. ה"ה לחשב את סחורתו.
- כ. בלי שם ומלכות, כה"ח אות י"ב.
- ל. ומ"ש בחולין ק"ה ע"ב בדבר המנוי והמדוד אין רשות למזיקין לקחת ואילו בדבר הסמוי מן העין משמע שלוקחים, מכיון ששורה בו ברכה הם לוקחים כמו מהפקד וע"כ צריך להתפלל, כה"ח אות י"ד.
- מ. מימרא דשמואל שם בב"מ מ"ב ע"א. וכתב הסמ"ע בס"ק כ"ד דדוקא בזמנם שהיה להם בתים רעועים אבל היום א"צ שמירה בקרקע.
- ובפעמוני זהב כתב שכל הדין ששמירתן בקרקע בפקדון אבל במשכון כל ששמרו בתיבה כדרך השומרים פטור, ע"ש.
- נ. והמרדכי כתב דה"ה מחצי היום ולא דוקא בין השמשות. ש"ך ס"ק כ"ב.

חייב לטרוח ולקבור אותם בקרקע עד מוצאי שבת ^ט, אבל אם נתאחר במוצאי שבת זמן כדי לקוברם ולא קברם ונגנבו או נאנסו חייב, ואם המפקיד ^ע ת"ח אינו חייב הנפקד אלא עד שיעבור שיעור גם כדי שיבדיל ולקוברן.

הגה: וי"א דה"ה אם הנפקד ת"ח.

עין משפט י. חו"מ סימן רצא סעיף טו
עיין לעיל עין משפט ו

עין משפט כ. או"ח סימן תלג סעיף ח

ה. ט. כותל שנשתמש בחוריו ונפל ונעשה גל אפי' אינו גבוה ג' טפחים כדי שיחפש הכלב ^ב א"צ לבדוק ^צ כיון שיש שם סכנת עקרב ^ק, דחיישינן אחרי שישלים ^ר הבדיקה של מצוה יחפש אחר מחט שאבדה לו ויבא לידי סכנה.

וכל זה בסתמא שיש שם חמץ, אבל בודאי יש שם חמץ, אם אין עליו גובה ג' טפחים צריך להוציאו ^ש משם במרא או בכלי אחר שאין בו סכנה, ואם יש עליו גובה ג"ט מבטלו בלבו ^ת.

- ס. מימרא דרבא שם בב"מ מ"ב ע"א.
ע. כך הנוסחא העיקרית בדברי הרמב"ם פ"ד משאלה ופקדון הלכה ה', וכן פירש רש"י שם בד"ה ואם צורבא, שהמפקיד חרד על חובת ההבדלה על הכוס, ואומר השומר שאולי יצטרך המפקיד כספו להבדלה.
פ. שהכלב מריח ומחפש עד ג' טפחים.
צ. ומ"מ צריך לבטל בלבו, דשמא יש שם חמץ ויעבור עליו. ט"ז ס"ק ח'.
ק. אפי' ספק סכנת עקרב א"צ לבדוק, ודוקא במקום שמצויים שם עקרבים או נחש ארסי כמו אפעה או כל נחש כעוס שדינם כעקרב. כה"ח אות ס"ד.
ר. דבשעת הבדיקה עצמה אפי' שהוא מחפש אחר מחט ג"כ הוי שלוחי מצוה שאינם ניזוקין ורק אחרי שהשלים המצוה יש חשש שינזק. שהרי הנותן צדקה ע"מ שיחיה בנו הוי צדיק גמור אף שנותן הצדקה להנאתו. מ"א ס"ק ט"ו.
ש. ואם לא הוציאו אף שביטלו ומצאו אחרי פסח אסור בהנאה. כה"ח אות ע'.
ת. ואם ביטול זה מן התורה או מדרבנן הב"ח כתב דלרש"י והר"ן אינו אלא מדרבנן כיון שיש עליו גובה ג' טפחים הרי הוא כמבוער, וביטולו רק מדרבנן ולדעת הסמ"ק ועוד גם כאן ביטולו מן התורה.

עין משפט ל.

ח"מ סימן רצא סעיף טו
עין לעיל עין משפט ו

עין משפט מ.

ח"מ סימן רצא סעיף ו

ז. אם פשע השומר ולא שמרו לענין אחד אע"פ שבסוף אבד באונס א
בענין אחר פושע הוא וחייב לשלם, כגון הפקיד המעות במחיצה של
קנים אע"פ שזה שמירה מפני הגנבים מ"מ הוי פשיעה מפני הדליקה
וכיון שפשע מפני האש חייב גם אם נגנבו משם מאחר ולא טמנם
בקרקע או בכותל בנין, וכל שתחילתו בפשיעה וסופו באונס ב חייב.

עין משפט נ.

ח"מ סימן רצא סעיף ז

ח. הנפקד שאמר למפקיד איני יודע היכן טמנתי הכספים או החפץ
שנתת לי לשמור ג ותמתן לי עד שאמצא אותו הרי זה פושע ד וחייב
לשלם מיד.

עין משפט ס.

ח"מ סימן רצא סעיף כג

כד. אחד שהפקיד מעות אצל חברו ונתנם השומר לאמו והחביאה

ונפ"מ אם לא ביטלו עד אחר זמן איסורו שאינו ברשותו יותר כדי לבטלו, אם צריך לפקח
עליו הגל ולבערו, דאם ביטולו רק מדרבנן אין עליו שוב חיוב אחרי זמן ביטולו. כה"ח
אות ע"א.

ואחרי שבטלו בלבו ועבר עליו פסח מותר בהנאה, כיון שלא עבר עליו "ככל יראה וכל
ימצא" שאין לחוש בו להערמה הואיל ונפל עליו מפולת. כה"ח אות ע"ב.

א. רמב"ם פ"ד משאלה הלכה ג' ובהלכה ו' שם הוא מעובדא לקמיה דרב יוסף בב"מ
מ"ג ע"א.

והיינו דוקא שנוכל לתלות ולומר שאם לא פשע בתחילה לא היה בא לידי אונס, ואז אפי'
שהדבר רחוק לתלות באונס אפ"ה חייב, משא"כ אם מתה שבסעיף ט'. סמ"ע ס"ק י'.
ובפעמוני זהב העיר מסי' קכ"א ס"ק ז' בסמ"ע דבכל זאת חייב. וצ"ע.

ב. והש"ך בס"ק י"ד כתב אפי' באונס דלא שכיח חייב ודלא כשו"ת ר"ש כהן ע"ש.

ג. דכל לא ידענא פשיעותא היא מב"מ מ"ב ע"א. ובתרומת הדשן כתב ששומר שאינו
יודע אם נגנב בפשיעה או שלא בפשיעה, מתוך שאינו יכול לישבע משלם, אבל באינו
יודע אם נגנב נשבע שאינו יודע ופטור, כמבואר בסי' רצ"ח סעיף ב' ברמ"א, ש"ך ס"ק
ט"ו. ואין זה בכלל שבועת השומרים.

ד. כי בלא יודע היכן הנחתי הוי מזיק, ואפי' שואל בבעלים חייב. כ"כ בבאורים ס"ק
י"ד.

אותם אבל לא טמנה אותם בקרקע ונגנבו, ואמרו חכמים ^ה דאין השומר חייב לשלם מפני שנתנם לאמו, דכל המפקיד על דעת בניו ובני ביתו הוא מפקיד, ואפי' שלא אמר לאמו שזה פקדון ^ו, דכ"ש שנזהרת אם סבורה היתה שהוא של בנה, ואין אמו חייבת לשלם שהרי לא אמר לה שהם פקדון ^ז וע"כ ישבע הוא שאותם מעות של הפקדון הם שמסר לאמו ^ח, ואמו תשבע שהחביאה אותם ונגנבו ויפטרו שניהם.

הגה: ודוקא במעות נשבע גם השומר אבל בחפץ ישבע השני ^ט ולא הראשון.

דף מב:

ח"מ סימן רצא סעיף כג

עין משפט א.

עין בסעיף הקודם

ח"מ סימן רלב סעיף יח

עין משפט ב.ג.ד.

יח. המוכר דבר שיש בו מום שאינו נראה ואבד החפץ בגלל אותו מום כגון מכר לו שור שאין לו שיניים ובגלל זה לא אכל ומת, כי היה מניח אותו עם שאר בהמותיו כך שלא ידע שאינו אוכל ^י, הרי מחזיר הנבלה למוכר ומקבל הדמים ששילם.

ואם היה הלוקח סרסור דהיינו שביום שקונה מוכר ואינו משהה המקח

ה. עובדא בב"מ מ"ב ע"א קמיה דרבא.

ו. ודוקא שומר חנם אבל שומר שכר חייב שהיה לו לפרש שהוא פקדון, כ"כ הנ"י בשם הר"ן, וכמו שהביא המחבר בסוף סעיף כ"ה ע"ש, וכ"כ הש"ך ס"ק ל"ג, ואפי' שניהם שומרי שכר חייבים לפרש שזה פקדון. ביאורים ס"ק י"ט.

ז. ואין היא נשבעת שלא אמר לה שזה פקדון כיון שהיא טענת שמא מצד המפקיד, אבל אם בנה טוען שאמר לה בברי שזה פקדון והיא מכחישה אותו, יכול המפקיד להשביעה ע"פ טענת ברי של הבן שתשבע שלדבריה לא אמר לה שזה פקדון. ש"ך ס"ק ל"ד.

ח. והיא שבועת השומרים מדאורייתא. ביאורים ס"ק כ"א. וגם שבועת אמו דאורייתא, שם בביאורים ס"ק כ'.

ט. כ"כ המגיד משנה בפ"ד משאלה הלכה ח' בשם הרמב"ן והרשב"א כי מעות זה דבר שאינו מסויים.

י. מעובדא דאפוטרופא דיתמי בב"מ מ"ב ע"ב. ורמב"ם פט"ז ממכירה הלכה י"א.

ולא ידע במום זה, הסרסור נשבע שבועת היסת שלא ידע במום זה ויפטר, מפני שהיה על הלוקח מן הסרסור לבדוק בעצמו השור ולהחזירו לו קודם שימות ואז הסרסור היה מחזירו ללוקח הראשון ל וכיון שלא עשה כן הוא הפסיד עצמו.

הגה: וי"א דהסרסור חייב לשלם ללוקח השני אף שהוא נתאנה אין לו להונות אחרים, וה"ה בכל כיוצא בזה וכן נראה עיקר.

הגה: וכ"ש בדבר שלא פשע בו הלוקח כלל כגון שקנה טבעת בחזקת של זהב ושברו הלוקח ונמצא של בדיל שחייב להחזיר לו מעותיו אע"פ שגם המוכר לו נתאנה בו, ואם אינו מאמינו שנמצא בדיל נשבע המוכר לו שאינו יודע מזה ונפטר.

הגה: קנה הסרסור דבר בחזקת בדיל ומכרו, ואח"כ נודע שהוא כסף או זהב זכה הלוקח שלא זכה בו הסרסור מעולם הואיל ולא ידע בו. ועיין בסי' רס"ח סעיף ג' ברמ"א.

כ. משא"כ בעה"ב המוכר מסתמא השהה כבר הבהמה אצלו והאכילה דברים וידע כבר מהמום. סמ"ע ס"ק מ'.

ל. והוא שקנה אותו לעבודה, אבל כשלקחו סתם ממילא לא יכל להחזירו למוכר הראשון ואין לו טענה ומחוייב הספסר לשלם ללוקח השני אם לוקח זה פירש שלוקח אותו לעבודה ולא לשחיטה או כשהלוקח הוא יתום שסתמייהו לרדיא. נתיבות ס"ק כ'.

ואם השור עדיין בעין אפי' לדעת הרמב"ם חוזר הלוקח על הסרסור אם לא שהמוכר הראשון הלך למדינת הים ולא יכול להחזירו לבעליו כלל. מפעמוני זהב.

מ. הרא"ש בתשובה כלל ק"ב סי' ח', וכתב בביאורים דדוקא שלא פשע הלוקח האחרון כגון שהעמידו ג"כ בין בהמותיו ולא ידע שאין לו שינים אבל כשפשע, הלוקח חייב והסרסור פטור.

נ. אע"פ שאין נשבעים בטענת שמא, מ"מ כיון שהלוקח אומר ברור לי שהיה בו בדיל הוי כאומר לו ברור לי שאתה חייב לי והסרסור משיב איני יודע דחייב לישבע. ש"ך ס"ק י"ג.

והסמ"ע בס"ק מ"ג כתב שכאן טוען הלוקח שהסרסור בעצמו ציוה לצורף לעשות כך בדיל בתוכו. והקשה עליו בפעמוני זהב דא"כ הרי ידע וקנהו אדעתא דהכי. וגם הקשה על תירוץ הש"ך, ע"ש. וכתב ליישב דברי הסמ"ע עיין שם.

ס. והיינו בכה"ג שאין דרך לדעת אבל מצא דבר שרוך בטלית ומכרו לאחר זכה הנמצא בידו הראשון. כ"כ בביאורים ס"ק ח'.

עין משפט ה.ו.ז.ז.

ח"מ פימן רצא סעיף כה

כה כו. מעשה באחד שהפקיד כשות^ע אצל אחר, והיה לשומר גם כשות משלו ואמר לשמשו מזה הכשות תיתן לתוך השכר, והלך השמש ונתן מכשות הפקדון ואמרו חכמים^פ השמש פטור^ז שהרי לא אמר לו בעל הבית מזה תיתן ומזה אל תיתן וחשב שאדונו מראה לו מקום הוא לו ואינו מקפיד, וכך בעל הבית פטור שהרי אמר לו מזה תיתן וע"כ אינו משלם אלא דמי מה שנהנה בלבד, ואם השכר החמיץ פטור מלשלם כלל. אבל בין כך ובין כך חייב השומר שבועה שכך אירע, וכן כל כיוצא בזה.

ואם היה כשות המופקד אצלו במקום רחוק^ק ושלו קרוב והלך השמש ושהה זמן רב והיה בעל הבית שם ולא אמר לו דבר חייב בעל הבית לשלם דהיה לו להעלות על דעתו שממקום רחוק הביאו השמש.

ע. כיון שהמפקיד יודע שהחנוני והשולחני צריכים למעות ולא חתמם בקשר משונה ודאי אינו מקפיד בשימוש במעותיו. סמ"ע ס"ק ט"ו. וביור"ד סי' קס"ט כתב הב"י וז"ל מדברי הרמ"ה השולח מעות ע"י חבירו השליח, אם השליח שולחני אפי' הכי אסור להשתמש במעות, וצ"ל שבשליח כיון שזכה השליח עבור זה שנשתלחו בשבילו ממילא לא מועיל נתינת רשות לכלום וממילא לא הוי השליח שומר שכר אלא ש"ח. נתיבות ס"ק י"א בחידושים.

פ. ממשנה בב"מ מ"ג ע"א וכו"י שם דאפי' חנוני ולא דוקא שולחני. וחתומים וקשורים, כרב אסי א"ר יהודה שם ובקשר משונה. כלישנא משמיה דרב מרי בעיא דלא נפשטא והלכך כתבו הרי"ף והרא"ש שלא ישתמש בהם אם הקשר הוא משונה. ונעשה עליהם שומר שכר, כרב נחמן שם כהלכתא כוותיה בדיני. ואע"ג דבדמי אבידה הרבה פוסקים סוברים דחייב באונסין, שאני דמי הפקדון שירא הנפקד להשתמש בהם שמא יבא המפקיד פתאום. סמ"ע ס"ק ט"ז, ובפעמוני זהב אחרי שהאריך הכריע שזה החילוק עיקר שכתבו הב"י בשם הרא"ש והראב"ד וכן הסיק הט"ז בס"י רס"ז והגם שהסמ"ע בס"י רס"ז הביא תירוץ אחר וע"ש הנפ"מ בניהם.

צ. כ"כ הרי"ף משום דהוה הלואה גביה, ושכ"כ רב האי גאון. ואפי' נשתמש רק בפרוטה אחת חייב בכולו. כ"כ בביאורים ס"ק י'. וכיון שהוא ליה עליהם אם נפסל המטבע חייב לשלם לו במטבע אחר היוצא באותה שעה. ש"ך ס"ק ט'.

ק. טור בשם ר"ת המובא ברא"ש ב"מ פ"ד סי' י"ג. והמרדכי כתב שבימינו שאין לנו שדות וכרמים וכל עסקינו בריבית וקניית סחורה כו"ע דינם כשולחני. וכתב במהרי"ק בשורש קנ"ה דאין חילוק בין עני לעשיר שאינו צריך למעות אלו. סמ"ע ס"ק י"ט. ומי שהפקיד אצל חבירו מעות והתנה עמו שאם יעמיד לו הסחורה יקח הפקדון אצלו, פטור כשנאנס, שיכול לומר מעולם לא היתה דעתי להעמיד לך הסחורה הזו. ש"ך ס"ק י"א.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

ואם בעל הבית היה שומר שכר י"א שתמיד חייב ר' כיון שהיה לו לפרש לשמש יותר ולומר לו ואל תיתן מזה.

ר. ממרדכי בפ' הגוזל קמא סי' קכ"ה. ומיירי שגילה הנפקד דעתו שמרויח לעצמו, אבל בסתמא הוא למפקיד כמו שסיים ברמ"א, וע"ז תמה הסמ"ע בס"ק כ' דבכל הפוסקים מבואר להיפך דאפי' בסתמא הוא של הנפקד. ואם גילה המפקיד דעתו שרוצה שהנפקד יעשה לטובת שניהם, אז כשעסק הנפקד בסתמא הריוח לשניהם, אם לא שגילה דעתו בפירוש הנפקד שעושה לעצמו. ואם אחר שעסק בהן הנפקד בסתמא שזה שייך לשניהם כנ"ל, בא אח"כ המפקד וטען שאין רצונו בעסק מאחר שעשה הנפקד קצת פשיעה, כשישלם לו הנפקד זוכה בריוח, אבל אם לא שילם לו רק אמר הריני משלם אינו זוכה בריוח. נתיבות בחידושים ס"ק י"ז.